

ك
مداخله و انقلاب • نیویورک

R. J. Barnett مستقیم کرده است • آورده • اینم • برای اطلاعات بیشتر به

• ۱۹۶۸ مراجعه کنید •

www.iran-socialists.com

www.iran-socialists.com

منابع

فصل اول: ایران از دوران باستان تا ظهور اسلام

درباره این تاریخ باستانی و قبل از اسلام ایران منابع زیادی وجود دارد. در اسما بعضی از مهم‌ترین آنها را که نویسنده در تهیه این بخش از آنها استفاده کرده است ذکر میکنیم. بطور کلی این منابع را به سه گروه تقسیم میکنیم:

— گروه اول شامل کتب است که مورخین و دانشمندان ایرانی راجع به این دوره نوشته‌اند. برخی از این منابع عبارتند از:

- ۱- سعید نفیسی، تاریخ اجتماعی ایران در دوران پیش از تاریخ و آغاز تاریخ، تهران، ۱۳۴۴.
- ۲- مرتضی راوندی، تاریخ اجتماعی ایران، جلد اول، تهران، ۱۳۴۱.
- ۳- فریدون شایان، سیری در تاریخ ایران باستان، تهران، ۱۳۵۱.
- ۴- عباس پوربهر، تاریخ دو هزار ساله ایران، جلد اول، تهران، ۱۳۴۳.
- ۵- طلی سامی، تعدن سخامنتی، شیراز، ۱۳۴۱.
- ۶- طهرما حکمت، آموزش و پرورش در ایران باستان، تهران، ۱۳۵۰.
- ۷- ا. عاری، قصه سکندر و دارا، بادیه‌جبه شرح از ذبیح بهروز، تهران، ۱۳۵۰.
- ۸- موسی جوان، تاریخ اجتماعی ایران باستان، تهران، ۱۳۴۰.
- ۹- جواد مشکور، تهران در عهد باستان، تهران، ۱۳۴۳.
- ۱۰- حسن پیرنیا، ایران باستان، با تاریخ ایران قدیم، تهران، ۱۳۳۱.
- ۱۱- ابوزرود اسبی، ایران در پهنه تاریخ، تهران، ۱۳۵۷.
- ۱۲- جلال‌الدین همایی، تاریخ ادبیات ایران، جلد اول، تهران، ۱۳۴۰.
- ۱۳- امیر سهدی بدیع، یونانیان و پارتها، جلد دوم، تهران، ۱۳۴۳.
- ۱۴- مرتضی احتشام، ایران در زمان هخامنشیان، تهران، ۱۳۵۵.
- ۱۵- کاظم ودیعی، «آثار جہات و سابقه تعدن ایران» مقدمه بر جغرافیای انسانی ایران، تهران.

۱۶- علی بهرامی، تاریخ کشاورزی ایران، تهران، ۱۳۳۰.

- گروه دوم آثار مورخین و شرقشناسان غیر ایرانی است که به فارسی ترجمه شده اند. اهم آنها عبارتند از:

۱- م. دیاکوف، تاریخ ماد، ترجمه کریم کشاورز، تهران، ۱۳۴۳.

۲- کریمتین، ایران در زمان ساسانیان، ترجمه رشید پاشی، تهران، ۱۳۳۴.

۳- سن. و. پیگولوسکایا، آ. پو. باتیوسکی، آ. م. بلینسکی، ای. پ. پتروشفسکی ول. و. استرووا، تاریخ ایران از دوران باستان تا پایان سده، جلد اول ترجمه کریم کشاورز، تهران، ۱۳۴۶.

۴- ایدل بنویست، دین ایران بر پایه مثنیهای کهن یونانی، ترجمه بهمن سرکاراتی، تبریز، ۱۳۵۰.

۵- کریمتین، مزدآفرینی در ایران قدیم، ترجمه ذبیح الله صفا، تهران، ۱۳۵۷.

۶- ر. گیشمن، ایران از آغاز تا اسلام، ترجمه سید معین، تهران، ۱۳۴۴.

- گروه سوم آثاری هستند که مورخین غیر ایرانی بزبانهای مختلف نوشته اند و اکثر آنها هنوز به زبان فارسی ترجمه نشده اند و یا اینکه ترجمه شده اند و تصحیح به متن فارسی آنها دسترس نداشته است. مهم ترین این منابع عبارتند از:

۱- A. P. N. Olmstead، ایران در عهد باستان، شیکاگو، ۱۹۴۸.

۲- A. A. Levick، ایران و یونان تا زمان اسکندر مقدونی، نیویورک، ۱۹۷۰ (به انگلیسی)

۳- R. N. Frye، آرژانه ایران، نیویورک، ۱۹۶۳ (به انگلیسی)

۴- E. Forrada، اشکانیان و ساسانیان، لندن، ۱۹۶۲ (به انگلیسی)

۵- K. Ghirshman، ایران باستان، پاریس، ۱۹۶۲ (به فرانسوی)

۶- N. Debevoise، تاریخ سیاسی اشکانیان، شیکاگو، ۱۹۳۸ (به انگلیسی)

۷- A. L. Arberry، گذشته ایران، آکسفورد، ۱۹۵۳ (به انگلیسی)

۸- W. Sullivan، مادها و پارس ها، لندن، ۱۹۶۵ (به انگلیسی)

۹- K. Ghirshman، ایران از ازمعه قدیم تا ابتدای اسلام، بالتیمور، ۱۹۶۱ (به انگلیسی)

۱۰- E. Bevan، سلسله سلوکیان، لندن، ۱۹۰۲ (به انگلیسی)

۱۱- R. N. Frye، ایران در عصر طلایی، لندن، ۱۹۷۵ (به انگلیسی)

۱۲- امرت لعل خرت، ایران صدیوں کی آئینس من " پئارس ۱۹۷۵ (به اردو) *

۱۳- B. Neurath، این چنین در ایران باستان زندگی میکردند، نیویورک ۱۹۷۰ (به انگلیسی)

۱۴- A. Pope، بررسی هنر در ایران از قبل از تاریخ تا زمان حال، لندن و نیویورک ۱۹۳۸-۳۹ (به انگلیسی)

(به انگلیسی)

۱۵- J. Pearson، منابع مربوط به ایران قبل از اسلام لندن ۱۹۷۵ (به انگلیسی)

۱۶- W.H. Boulton، ایلام، مادها و ایران، لندن ۱۹۳۴ (به انگلیسی)

۱۷- J. Abbott، تاریخ خشایار شاه، فیلادلفیا ۱۹۰۰ (به انگلیسی)

۱۸- Collins، مادها و پارسیا: فانیس و دیولیات ها، نیویورک ۱۹۷۲ (به انگلیسی)

۱۹- A. Gobineau، تاریخ پارسیا "پاریس" ۱۸۶۹ (به فرانسه او)

۲۰- G. Grote، جنگهای بزرگ یونان باستان با ایران، نیویورک، بدون ذکر تاریخ چاپ، احتمالاً

در اواسط قرن نوزدهم (به انگلیسی) *

فصل دوم: ایران از دوران اشاعه اسلام و تسلط اعراب تا ظهور نیروهای استعمارگر (از ۶۳۷ تا ۱۸۲۸)

الف. آثار که معاصرین، به ویژه بعد از جنگ جهانی دوم، راجع به آن دوران نگاشته اند:

۱- غن بیهرامی، تاریخ کشاورزی ایران، تهران، ۱۳۳۰ *

آمن، و. پیگولوسکاها و دیگران، تاریخ ایران از دوران باستان تا پایان سده هجدهم، ترجمه گیم

کشاورز، تهران، ۱۳۴۶ *

۲- ایوزریداسین، ایران در پیوه تاریخ، تهران، ۱۳۵۷ *

۳- الف. مهر، بانک پوردلهر ایران، "اندیشه جنبه، ارگان جنبه ملی ایران در آمریکا، دوره

سوم، شماره هفتم (بهار ۱۳۴۴) *

۴- عبد الرحیم طباطبائی فرخ، "بانک و افشین"، "هوخت" مجله تحقیقی-تاریخی مربوط به زردشتیان

شماره های ۱۲ و ۱۳ (۱۳۴۱) و شماره های ۷ و ۸ (۱۳۴۲) *

۵- Carl A. Brokelmann، تاریخ خلق های اسلامی: لندن، ۱۹۵۲ (به انگلیسی)

۶- عباس اقبال آشتیانی، تاریخ مغول، تهران، ۱۳۳۶ *

- ۸-ای. پ. بطروشفسکی، هفت سرداران خراسان، ترجمه گیم کشاورز، تهران، ۱۳۵۱.
 - ۹- علی میر فطروس، حقیقت حروفیه و نهفت پسخانیان و نقطه‌بان، تهران، ۱۳۵۷.
 - ۱۰- سعید نفیسی، تاریخ اجتماعی سیاسی ایران در دوره معاصر، جلد اول، تهران، ۱۳۴۴.
 - ۱۲- مرتضی راوندی، تاریخ اجتماعی ایران، جلد سوم، تهران، ۱۳۴۳.
 - ۱۳- م. مینورسکی، سازمان اداری حکومت صفویه، ترجمه مسعود رجب‌نیا، تهران، ۱۳۳۴.
 - ۱۴- Ross E. Denison، سیر آنتونی شرلی و سفر او به ایران، لندن، ۱۹۳۳.
- ب. آثاری که مورخین و سیاستمداران آن دوران درباره اوضاع سیاسی و اقتصادی و اجتماعی ایران آن زمان نوشته‌اند. مهم آنها، که ما در تهیه این بخش از کتاب حاضر به آنها رجوع کرده‌ایم عبارت‌اند از:
- ۱- ابوحنیفه دینوری، الاخبار الطوال "لید"، ۱۸۸۸ (متن عربی).
 - ۲- ابن اسفندیار، تاریخ طبرستان، چاپ عباس اقبال آشتیانی، تهران.
 - ۳- خواجه نظام‌الملک طوسی، سیاست‌نامه، چاپ عباس اقبال آشتیانی، تهران.
 - ۴- ابن‌الدیم، العهرست، چاپ مصر، ۱۹۴۸ (متن عربی)، ترجمه محمد حواد مشکور.
 - ۵- ابوالفضل بیهقی، تاریخ بیهقی، چاپ تهران، ۱۳۴۴.
 - ۶- ملاالدین عطاء‌ملک بن محمد جوزی، تاریخ جهانگشا، چاپ محمد قزوینی، لندن، ۱۹۳۷.
 - ۷- رشیدالدین فضل‌الله بن ابوالفهرطی هنداسی، جامع‌التواریخ، (متن فارسی) چاپ برلین، ۱۸۸۸.
 - ۸- فصیح‌احمد بن جلال‌الدین محمد غوافی، معیل فصیحی، به تصحیح محمود فرخ، مشهد، ۱۳۲۹.
 - ۹- شیخ‌الدین عبداللّه بن فضل‌الله شهرآری، تجزیه الاخبار و ترجمه الاخبار با تاریخ و ساری چاپ بجن، ۱۳۶۹ هجری قمری، به فارسی و
 - ۱۰- اسکندریک ترکمان منش، تاریخ عالم‌آرای عباسی، چاپ سنگی تهران، ۱۳۱۴ و چاپ تهران.

• ۱۳۴۴

مجموعه : بررسی نیمه مستعمره شدن ایران و رقابت امپریالیست ها (از ۱۸۴۸ تا ۱۹۴۶)

منابع و آثاری که در تهیه این بخش از آنها استفاده شده به گروه های مختلف تقسیم کرده ایم :

— گروه اول کتابها و آثاری هستند که رهبران جنبش های آزادیبخش و مبارزان کشورهای کمونیستی و

احزاب سیاسی جهان درباره نیمه مستعمری در تاریخ نوشته اند . اهم این منابع عبارتند از :

۱— و.ا.لنین " امپریالیسم ، به مثابه بالاترین مرحله سرمایه داری ، پکن ، ۱۹۶۵ (به فارسی)

۲— remberg ، انباشت سرمایه ، چاپ دانشگاه پهل ، ۱۹۵۱ (به انگلیسی)

۳— V.I. Lenin جنبش های آزادیبخش طی در شرق ، مسکو ، ۱۹۵۷ (به انگلیسی)

۴— Mao Tse-Ning منتخب آثار ، پکن ، ۱۹۶۵ ، جلد اول (به انگلیسی) ،

۵— منتخب آثار نظامی ، پکن ، ۱۹۶۳ (به انگلیسی)

۶— A. Guerrers جامعه فئودال و انقلاب ، جنگ کنگ ، ۱۹۷۱ ، (به انگلیسی)

۷— مانوشه دین ، انقلاب چین و حزب کمونیست چین ، پکن ، ۱۹۶۵ (به فارسی) ،

۸— K.N. Roy " مخالفت با لنین درباره مسئله مستعمرات " در مجله رادیکال هیومانیست

چاپ کلکته (۲۲ ژانویه ۱۹۵۴) به انگلیسی .

۹— انتشارات مزدک ، استاد تاریخی جنبش ضربه کارگر ، سه سال دوکراسی و کمونیستی در ایران

برلین ، ۱۹۷۰ (به فارسی) .

۱۰— J. Stalin " مارکسیسم و مسئله ملی " در اسئتل استالین به اهتمام B. Franklin

چاپ گاردن سیتی در نیویورک ، ۱۹۷۲ (به انگلیسی) .

۱۱— و.ا.لنین ، " گزارش کمیسیون مسائل ملی و مستعمرات " مجموعه آثار مسکو ، ۱۹۶۴ جلد سوم

۱۲— N. Bukharin امپریالیسم و اقتصاد جهانی ، نیویورک ، ۱۹۶۶ .

— گروه دوم منابع و آثاری هستند که محققین و مورخین درباره استعمار و استعمارزدگی و رقابت کشورها

در چند نظامی در کشورهای عقب نگهداشته شده نگاشته اند اهم این منابع عبارتند از :

۱— J.S. Graham سیاست های برتری جهانیه در ایش ، لندن ، ۱۹۶۵ ،

۲— C. Day تاریخ تجارت ، نیویورک ، ۱۹۳۷ .

۳— W.A. Lewis " توسعه اقتصادی با فرض نامحدود کار " در مجله مستعمرات اسکول (ماه مه

- ۴- A.G. Prank سرمایه داری و عدم توسعه در آمریکای لاتین، نیویورک، ۱۹۶۷،
- ۵- G. Blandies، "شرایط استعمار، یک بررسی تئوریک"، I. Wallerstein تفسیر
اجتماعی، موقعیت استعمار، نیویورک، ۱۹۶۶،
- ۶- P. Sweezy، "سوسیالیسم در کشورهای فقیر"، در مجله مانیتل نیویورک، جلد ۲۸ شماره ۵
(اکتبر ۱۹۷۶)،
- ۷- E. Laclau، "فئودالیسم و سرمایه داری در آمریکای لاتین"، در مجله نیولفت نیویورک، شماره
۱۷ (مه - ژوئن ۱۹۷۱)،
- ۸- G.S. Hutchison، مسلطها، استفاده تاریخی و فنی آن، لندن، ۱۹۶۷،
- ۹- G. Kay، توسعه و عدم توسعه، لندن، ۱۹۷۵،
- ۱۰- H. Magdoff، "امپریالیسم: بررسی تاریخی"، در مجله مانیتل نیویورک، جلد ۲۴،
شماره ۱۱ (مه ۱۹۷۲)،
- ۱۱- J.C. Hurewitz، دیپلماسی در خاور نزدیک و میانه، پریمستون، ۱۹۵۶،
- ۱۲- R.H. Major، هندوستان در قرن بیستم، لندن، ۱۸۵۷،
- ۱۳- P. Nightingale، "تجارت و امپریالیسم در هندوستان" در ۱۷۸۶-۱۸۰۹، "در
مجله مطالعات آسیای جنوبی، شماره ۹ (لندن، ۱۹۷۰)،
- ۱۴- W. Baczkawski، "استعمار روس"، در R. Strausz، اندیشه های استعماری
نیویورک، ۱۹۵۷،
- ۱۵- H. Kapur، اتحاد جماهیر شوروی و آسیا، ۱۹۱۷-۱۹۲۷، نیویورک، ۱۹۶۸،
- ۱۶- A. Carrie، اروپا بعد از ۱۸۱۵، نیوجرسی، ۱۹۷۲،
- ۱۷- B.H. Sumner، تراژدی و امپریالیسم در خاور دور و نزدیک، لندن، ۱۹۴۳،
- ۱۸- V. Canolly، سیاست اقتصادی شوروی در شرق، لندن، ۱۹۳۳،
- ۱۹- W. Laqueur، اتحاد جماهیر شوروی و خاور میانه، بالتیمور، ۱۹۶۹،
- ۲۰- J. Bunyan and H. Fischer، انقلاب بلشویک ۱۹۱۷-۱۹۱۸ اسناد و مدارک
استانفورد، ۱۹۳۴،

۲۲- I. Spector اتحاد جماهیر شوروی و دنیای اسلامی، دانشگاه واشنگتن در ایالت واشنگتن

• ۱۹۵۹

۲۳- J. Degras، بین‌الملل کمونیست ۱۹۱۹-۱۹۴۳، لندن، ۱۹۵۶، جلد اول

۲۴- R. Butler، اسناد سیاست خارجی انگلیس ۱۹۱۹-۱۹۳۹، لندن، ۱۹۴۳ و

۲۵- T.H. Carr، انقلاب بلشویک در سه جلد، نیویورک، ۱۹۵۳.

— گروه سوم منابع و آنان که توسط دانشمندان و محققین ایرانی در باره تاریخ سیاسی این دوره نوشته شده‌اند، احم این آثار عبارتند از:

۱- احمد تاجبخش، تاریخ روابط ایران در روسیه در نیمه اول قرن نوزدهم، تهران، ۱۳۳۷.

۲- محمد علی مشور گرگانی، سیاست دولت شوروی در ایران، تهران، ۱۳۳۷.

۳- فریدون آدمیت، اندیشه های مهزنا فتحعلی آخوندزاده، تهران، ۱۳۴۹.

۴- احمد کسروی، تاریخ مشروطه ایران، تهران، ۱۳۳۵.

۵- محمد علی حکمت‌زاده، گنج شاهان، تهران، ۱۳۴۰.

۶- خسرو خسروی، موزیقای در ایران، تهران، ۱۳۴۴.

۷- عامر اقبال آشتیانی، مهزنا فتحعلی خان امیر کبیر، تهران، ۱۳۴۰.

۸- ابراهیم سعیدی، عصر س خیری: تاریخ افتخارات در ایران، تهران، ۱۳۳۳.

۹- فریدون آدمیت، اندیشه های مهزنا آقاخان کرمانی، تهران، ۱۳۵۱.

۱۰- حسین مکی، دهوان فرخی، تهران: بدون تاریخ چاپ.

۱۱- فریدون آدمیت، فکر دموکراسی اجتماعی در نهضت مشروطیت ایران، تهران، ۱۳۵۴.

۱۲- محمود ملکزاده، انقلاب مشروطیت ایران، تهران، ۱۳۳۶.

۱۳- محمد طنگ‌الشعرازی بهار، تاریخ مختصر احزاب سیاسی در ایران، تهران، ۱۳۳۷.

۱۴- مورخ الدوله سیبیر، ایران در جنگ مزدک، تهران، ۱۳۲۶.

۱۵- سمعود احمد زاده، تحلیل از شرایط جامعه ایران، خاورمیانه، ۱۳۵۴.

۱۶- یحیی دولت‌آبادی، تاریخ معاصر، با حیات یحیی، در چهار جلد، تهران، ۱۳۳۶-۱۳۳۸.

— گروه چهارم شامل کتابها و مقالاتی است که محققین و مورخین ایرانی در باره ایران به زبان خارجی نوشته‌اند که اطلاعات مهمی را در مورد پروسه نیمه مستعمره شدن ایران بویژه در اواخر قرن نوزدهم

دارا میباشند * مهم ترین این نوع آثار که تصدیق به آنها دسترس داشته است عبارتند از:

- ۱- سیبیر لیمب * جلیش کمیونس در ایران * برکلی * ۱۹۶۶ * (به انگلیسی) *
 - ۲- بیتمن نیرومند * ایران * امپریالیزم جدید در عمل * نیویورک ۱۹۶۹ (ترجمه به انگلیسی از متن ^{آلمانی} آلمانی)
 - ۳- رضا سرداری * فصلی از تاریخ دیپلماسی در ایران * پاریس * ۱۹۴۱ (متن فرانسه)
 - ۴- محمود افشار * سیاست اروپا در ایران * صفحاتی از تاریخ دیپلماسی * چاپ برلین (متن فرانسه)
 - ۵- میروز کاظم زاده * "جدایه" و تکامل بیگانه قزاق ایران * در مجله اسلاو آمریکائی در اروپای شرقی ^{فصلی}
جلد چهارم شماره ۳ (اکتبر ۱۹۵۶) * به انگلیسی *
 - ۶- میروز کاظم زاده * "راه آهن ایران و روس" * در مجله مطالعات اسلامیک هاروارد * جلد چهارم ^{چهارم}
* به انگلیسی *
 - ۷- روح اله رمضانی * سیاست خارجی ایران * دانشگاه بریجینا در ایالت ویرجینیا * ۱۹۶۸ (به انگلیسی)
 - ۸- احمد اشرف * "موانع تاریخی در راه رشد میوزیومی ایران" * در مجله مطالعات ایرانی (تابستان ۱۹۶۹) * به انگلیسی و
 - ۹- میروز کاظم زاده * روسیه و انگلیس در ایران * ۱۸۶۴-۱۹۱۴ در دانشگاه پینل * نیویورک ۱۹۶۸ (به انگلیسی) *
- گروه پنجم منابع و آثار است که محققین خارجی را میباید به تاریخ سیاسی و اجتماعی ایران این دوره نوشته اند بهترین این کتابها و مقالات که در تهیه این بخش از کتاب مورد استفاده تصدیق قرار گرفته است عبارتند از:
- ۱- E.G. Browne * انقلاب ۱۹۰۵ تا ۱۹۰۹ ایران * لندن * ۱۹۱۴ *
 - ۲- G. Lenczowsky * روسیه و غرب در ایران ۱۹۸-۱۹۴۱ * دانشگاه کرنل * در ایالت نیویورک * ۱۹۴۹ *
 - ۳- R.L. Greaves * ایران و دفاع از هند ۱۸۸۴-۱۸۹۲ * لندن * ۱۹۵۸ *
 - ۴- G.N. Curzon * ایران و مسئله ایران در دو جلد * لندن ۱۸۹۲ *
 - ۵- Upton * راه تاریخ ایران نوگمی * ۱۹۶۰ *
 - ۶- N.L. Entner * روابط تجاری ایران و روس * دانشگاه فلوریدا * ۱۹۶۵ *

۷- H. Cottam، ناسیونالیسم در ایران، پیتسبرگ، ۱۹۶۴ء.

۸- L. Binder، رشد سیاسی در جامعه متحول، برکلی، ۱۹۶۳ء.

۹- G. Balfour، وقایع اخیر ایران، لندن، ۱۹۳۳ و

۱۰- N. Keddie، مذهب و قیام در ایران، لندن، ۱۹۶۶ء.

گروه ششم شامل روزنامه ها و مجلاتی است که بزبان فارس در زمان مشروطیت در ایران و خارج از ایران توسط ایرانیان منتشر شده و درباره اوضاع سیاسی و اجتماعی این دوره از تاریخ ایران مطالب و مطالبات زیادی را در آنها میباشند. اهم این نشریات عبارتند از:

۱- روزنامه ایران، شماره های سال ۱۲۹۶ و ۱۲۹۷ (چاپ تهران).

۲- مجله کساره، شماره های سال ۱۹۱۸ (چاپ تبریز).

۳- روزنامه ستاره، شماره های سال ۱۹۲۸ (چاپ تهران).

۴- روزنامه آفتاب، شماره های سال ۱۲۹۴ (چاپ تهران).

۵- روزنامه تجرد، شماره های سال ۱۲۹۴ تا ۱۲۹۸ (چاپ تبریز).

۶- روزنامه عدل، شماره های سال ۱۲۹۸ (چاپ رشت).

۷- روزنامه ناله طاعت، شماره های سال ۱۲۸۵ و ۱۲۸۶ (چاپ تبریز).

فصل چهارم: ایران در دوره دیکتاتوری عبد مرتضی رضاشاه (از ۱۲۹۹ تا ۱۳۲۰)

طایفه موجود بزبان فارسی و بحر فارس راجع به دوره دیکتاتوری رضاشاه به سه بخش عمده تقسیم میشوند بحر اول شامل کتبی است که توسط بدیع سراپان، چاپلوسان دربار و سلطنت طلبان نگاشته شده اند در آنها رضاشاه بعنوان "نابغه"، "پیشوا"، "ناجی" معرفی شده که برای "تعمیر عظمت ایران" میبایست و هدفش "نجات" ایران بوده است. مهمترین این طایفه عبارتند از:

۱- مدالته طهماسبی، تاریخ شاهنشاهی امپراطور رضاشاه باطل و تبخیر نبضت بیوی آبانگاه

۱۳۰۵ء

۲- جعفر شامید، دودمان پهلوی،

۳- بدیع الله فدوی، تاریخ بیست و پنج سال ارتش شاهنشاهی،

۴- فتح الله بیضا، اندیشه های رضاشاه کبیر،

۵- فتح‌الله مینا ، سرگذشت رضاشاه ، کبیر ،

۶- محمد رضاشاه ، مردان خود ساخته ،

۷- محمد رضاشاه ، ماهوریت بن بوظم ، و

۸- علی دشتی ، ۵۵

www.iran-socialists.com

بخش دوم کتابهای متعددی است که خارج از ایران بزبانهای مختلف به‌مثابه زبان انگلیسی و اساساً در تعریف و تمجید از رضاشاه نوشته شده و سوما دیکتاتوری ضد خلفی رضاشاه را توجیه میکنند . عدد هفتم این کتابها عبارتند از :

۱- محمد اسدیگ ، رضاشاه ، بهن ، ۱۹۳۹ (به آلمانی)

۲- Balfour ، حوادث اخیر در ایران ، لندن ، ۱۹۲۲ ،

۳- P. Sykes ، تاریخ ایران جلد دوم ، لندن ، ۱۹۰۱ ،

۴- K.A. Peroungi ، شیر نقره ای جاپ هند ، ۱۹۳۹ (به انگلیسی)

۵- Arnold Wilson ، خلیج فارس ، لندن ، ۱۹۲۸ ،

۶- Vincent Sheean ، ایران نهن ، نیویورک ، ۱۹۲۷ ،

۷- Isa Sadig ، ایران نهن و نظام تعلیم و تربیت آن ، نیویورک ، ۱۹۳۱ (به انگلیسی)

۸- Denison Ross ، ایرانیان آگسفر ، ۱۹۳۱ ،

۹- A. Rawlinson ، ماجراهای خان یزدیک از ۱۹۱۸ تا ۱۹۲۲ ، لندن ، ۱۹۳۴ ،

۱۰- H.L. Rabino ، مازندران و استرآباد ، لندن ، ۱۹۲۸ ،

۱۱- Angelo Polacco ، ایران رضاشاه ، پهلوی ، ونیز ، ۱۹۳۷ (ایتالیائی)

۱۲- Harold Nicolson ، کوزن ، آخرین مرحله ۱۹۱۹ تا ۱۹۲۵ ، لندن ، ۱۹۳۴ ،

۱۳- M. Navai ، روابط اقتصادی ایران و روسیه ، پاریس ، ۱۹۳۵ ،

۱۴- Arthur Millsbaugh ، وظیفه آمریکاداران ایران ، نیویورک ، ۱۹۲۵ ،

۱۵- " " ، وضعیت مالی و اقتصادی ایران ، نیویورک ، ۱۹۲۶ ،

۱۶- Henry Filmer ، جلوه ایران ، ایندیاناپولیس ، ۱۹۲۶ ،

۱۷- Mostafa Pateh ، وضع اقتصادی ایران ، لندن ، ۱۹۲۶ (به انگلیسی) ،

۱۸- Amin Banani ، نوسازی ایران در سالهای ۱۹۲۱ تا ۱۹۲۱ ، استانبول ، ۱۹۶۱

(انگلیسی)

۱۹- R. Kamazani ، سماست خارجی ایران از ۱۹۰۰ تا ۱۹۴۱ ، دانشگاه صرخینا ، ۱۹۶۶

(به انگلیسی)

۲۰- J.K. Philips ، مجاهدات و پادداشت های ایران و روس از ۱۸۲۸ تا ۱۹۳۱ ، استانبول

۲۱- H. Arfa ، در خدمت پنج شاه ، لندن ، ۱۹۶۴

۲۲- L.P. Swell-Sutton ، ایران مدرن ، لندن ، ۱۹۴۱

۲۳- S. Lenczowski ، روسیه و غرب در ایران ، ۱۹۱۸ تا ۱۹۴۱ ، دانشگاه کرنل ، ۱۹۴۹

بخش سوم شامل بعضی از کتب است که ابراهام در رابطه با دوره رضاشاه نوشته اند و در آنها به شرح برخی از حوادث با اراکه اسناد یا دقت و بطور جامع پرداخته اند و نقش انگلستان را در رابطه با کودتا مورد بحث قرار داده اند . اهم این کتابها عبارتند از :

۱- ملك الشعرى بيار ، تاریخ احزاب سیاسی در ایران ، تهران ، ۱۳۲۷

۲- حسین مکی ، تاریخ بیست ساله ایران ، تهران ، ۱۳۲۲ تا ۱۳۲۶

۳- ابراهیم خواجه یوری ، بلهنگران عصر طلایی ، تهران ، ۱۳۳۰

۴- زمرا شجعی ، نمایندگان مجلس شورای ملی در بیست و یک دوره ای قانونگذاری تهران ، ۱۳۴۴

۵- بی نام " تاریخ ایران و چگونگی روی کار آمدن رضاشاه " در مجله دانشجو نشریه تحقیقی سازمان

دانشجویان ایرانی در آمریکا " دوره ۲۵ شماره ۱-۲ ، اسفند ، ۱۳۵۵

۶- احسان ظهیری ، جامعه ایران در دوران رضاشاه ، انتشارات حزب توده ایران ، ۱۳۵۶

۷- بی نام " دیکتاتوری بیست ساله در ایران " در مجله دانشجو ، شماره های ۷ و ۸ سال ۱۳۵۰

۸- سح گمانوش ، " پنج خانواده " ، دوکودتا ، یک سر نوشت " در مجله جمعه ، سال اول شهریور ۱۳۵۸

۹- دیوان ملك الشعرى بهار - مؤسسه مطبوعاتی امیرکبیر ، تهران

۱۰- حسین مکی ، دیوان فرخ ، تهران ، بدون تاریخ از نشریات محمد علی طغی و

۱۱- ا- ل - سلیمی ، دیوان عشق ، تهران صفی گلشاه ، ۱۳۲۳-۱۳۲۶

بخش چهارم شامل کتب است که از طرف مؤلفین و مورخین ایرانی و غیر ایرانی نگاشته شده اند ولیکن ضرورتاً

دیکتاتوری رضا خان را توجیه نکرده و بلکه عموماً او بر خورد انتقادی و بعضی مواقع محکوم کننده داشته اند

نام این کتابها عبارتند از:

- ۱- H.W. Cottam • ناسیونالیسم در ایران • پیتسبرگ ۱۹۶۴
 - ۲- J. Gunther • در داخل آسپا • لندن ۱۹۳۹
 - ۳- W. Hass • ایران • نیویورک ۱۹۴۶
 - ۴- E. Lemaire • انگلیس در ایران • پاریس ۱۹۲۲ (فرانسه)
 - ۵- N.S. Fatemi • سیاست نفت در ایران • شبکه باروت نیویورک ۱۹۵۴ (به انگلیس)
- بحرینجم شامل گیس است که از طرف ایرانیان اتحاد جماهیر شوروی نگاشته شده اند • اهم اینس کتابها عبارتند از:

- ۱- پتروچ استروف نظریاتی درباره تعمیر و هم در ایران • چاپ مسکو ۱۹۲۲
- ۲- پتروچ استروف آخرین مرحله سیاست در ایران • چاپ مسکو ۱۹۲۷
- ۳- N.S. Ivanova • Schirk istorii Irana • مسکو ۱۹۵۹
- ۴- K.N. Ivanova • انقلاب گیس و ایران • مسکو ۱۹۵۲
- ۵- A. Bahngirov • قانون گذاری ارض در ایران از سال ۱۹۲۵ تا سال ۱۹۴۱ • مسکو ۱۹۵۳
- ۶- A.K. Likov • استقرار دیکتاتوری رضاشاه در ایران • مسکو ۱۹۶۱
- ۷- سرافاب ایران در دوران بحران سیاسی سالهای ۱۹۲۰-۱۹۲۵ • مسکو ۱۹۷۰

فصل پنجم: ایران در دوران آزادیهای دموکراتیک (از ۱۳۲۰ تا ۱۳۳۰)

مطابق فارسی: جزوه و کتاب

- ۱- حزب اراده • شی • سرمطامه حزب • تهران ۱۳۲۴
- ۲- فدائیان اسلام • اعلامیه فدائیان اسلام • تهران ۱۳۲۹
- ۳- خلعتیری • ایستوگراس ایران • تهران ۱۳۲۴
- ۴- کمانوری • سازات طبقات • تهران ۱۳۲۷
- ۵- ح کوه کرمان • از شهریور ۱۳۲۰ تا فاجعه آذربایجان و زنجان • در دو جلد • تهران ۱۳۲۵

- ۶- پ. هارز. حزب دموکرات را بشناسید، تهران ۱۳۳۵.
- ۷- سر. مانی، تاریخ نهضت کارگران در ایران، تهران ۱۳۳۵.
- ۸- سر. مصطفوی، تهران دموکرات، تهران ۱۳۳۱.
- ۹- ف. علوی، شرکت احزاب در انتخابات مجلس پانزدهم، تهران ۱۳۳۵.
- ۱۰- سن. عهدی، آذربایجان دموکرات، تهران ۱۳۳۵.
- ۱۱- د. آهنی، پایس ایران، تهران ۱۳۳۷.
- ۱۲- س. پرتو، دکتر ارانی، تهران ۱۳۳۳.
- ۱۳- سن. پیمان، مرگ بود بازگشت هم بود، تهران ۱۳۳۷.
- ۱۴- ن. پیشه روی، در اصلاح قانون انتخابات، تهران ۱۳۳۴.
- ۱۵- ا. قاسمی، حزب نود، ایران چه میکند و چه میخواهد؟ تهران ۱۳۳۳.
- ۱۶- ا. قاسمی، قانون چیست؟ تهران ۱۳۳۳.
- ۱۷- ف. رحمانی، ارتش و ملتباریم، تهران ۱۳۳۷.
- ۱۸- ن. شیفته، نمایندگان مجلس پانزدهم، تهران ۱۳۳۷.
- ۱۹- حزب نود، ایران، تحلیلی از اوضاع حزب، تهران ۱۳۳۶.
- ۲۰- حزب نود، ایران، راه حزب نود، ایران، تهران ۱۳۳۶.
- ۲۱- م. داودی، تولاملطنه، تهران ۱۳۳۷.
- ۲۲- م. صدر هاشمی، تاریخ جرائد و معلات ایران، در ۲ جلد، اصفهان ۱۳۳۴-۱۳۳۷.
- ۲۳- حامی، گذشته چراغ راه آینده است، ۱۳۵۵، بدون ذکر مکان چاپ.
- ۲۴- ح. کی استوان، سیاست بوزانه طغی در مجلس چهاردهم، جلد اول، تهران ۱۳۳۷.
- ۲۵- ز. شجیبی، نمایندگان مجلس شورای ملی در بیست و یک دوره قانونگذاری، تهران ۱۳۳۴.
- ۲۶- سازمانیهای جنبه ملی ایران در اروپا، مجموعه ای از نطق های تاریخ دکتور صدق، پاریس، ۱۳۴۶.
- ۲۷- پ. علوی، پنجاموسه نفر، تهران، بدون ذکر تاریخ چاپ.

- ۱- L.P. Elwell-Sutton «نفت ایران: تحلیلی از رقابت قدرتهای لندن» ۱۹۵۵»
- ۲- J. Campbell «دفاع از خاور میانه» مسائل سیاست خارجی آمریکا «نیویورک» ۱۹۵۸»
- ۳- H. Cottam «ناسیونالیسم در ایران» نیویورک «۱۹۶۴»
- ۴- H. Frye «خاور میانه و قدرت های بزرگ» نیویورک «۱۹۶۹»
- ۵- A. Killisnoak «آمریکایی ها در ایران» واشنگتن «۱۹۶۴»
- ۶- W.O. Douglas «سرمزمن محب با مردم میتریان» نیویورک «۱۹۵۱»

مابعه فارسی: مقالات در روزنامه ها و مجلات

- ۱- «خلعتمبری» «وزارت جنگ و سیاست» «جهت» «۴ اردیبهشت» ۱۳۳۵»
- ۲- «پیشه وی» «سرگذشت من» «آئین» ۶ دسامبر «۱۹۴۳»
- ۳- «فرهنگ» «محتاج رمزپیشه وی» «خواندنی ها» از ۱۹ ماه تا ۲۷ آوریل ۱۹۴۸»
- ۴- «رادمنتر» «آذربایجان امروز» «روز ماهانه» شماره ۱۲ (آذر ۱۳۲۷)»
- ۵- «م. م. وحیدی» «کسروی» «هنر» و «روزآرا» چگونه گشته شدید» «خواندنیها» ۲۳ سپتامبر تا ۱۴ نوامبر ۱۹۵۵»

۶- «طباطبائی» «شعاعثرطی» «رد امروز» شهریور - مهر ۱۳۲۲»

۷- «مدن» «دولت سازه» «روز ماهانه» شماره ۲ (دیماه ۱۳۲۷)»

۸- حزب توده ایران «بیوگرافی کاندیداهای حزب» «مردم» شهریور - مهر ۱۳۲۲»

۹- «حصان» «دستگاه دولت ایران» «مردم» شماره ۲ (بهمن ۱۳۲۷)»

۱۰- «اسکندری» «فعالیت فراکسیون حزب توده ایران در مجلس چهاردهم» «مردم» شماره ۶ (شهر

۱۳۲۳)»

۱۱- «درواز» «مختصری از تاریخ روزنامه نگاری در ایران» «دانشجو» «شبه» سازمان دانشجویان ایران

در آمریکا «شماره های ۷ و ۸ (۱۳۴۴)» «شماره های ۳ و ۴ و ۵ (۱۳۴۴)»

۱۲- «کهاوری» «دکتر رضی آرائی» «دنیها» شماره ۲ (پائیز ۱۳۴۴)»

مناجمه انگلیسی: مقالات در روزنامه ها و مجلات

۱- E. Edwards "مازگشت به ایران" در مجله امور بین‌المللی شماره ۲۳ (ژانویه ۱۹۴۲)

۲- L.P. Elwell-Sutton "احزاب سیاسی در ایران" در مجله خاورمیانه شماره ۳

(زمستان ۱۹۴۹)

۳- J. Elder "وضع اخلاقی و مذهبی در ایران" در مجله جهان اسلام شماره ۲۸ (نوامبر ۱۹۴۸)

۴- L.P. Elwell-Sutton "مطبوعات در ایران امروز" در ژورنال انجمن سلطنتی آسیای مرکزی

شماره ۲۵ (ژوئیه - اکتبر ۱۹۴۸)

۵- R. Keesrow "جنگ برای آذربایجان" ۱۹۴۶ در مجله خاورمیانه شماره ۱۰

(زمستان ۱۹۵۶)

۶- Y.J. Benab "سازمان‌های سیاسی در ایران: بررسی فائیس" در مجله

جلد سوم شماره ۱۱ (بهار ۱۹۷۹)

۷- E. Abrahamian "گروه‌های در ایران: گروه‌های سیاسی در دوران مجلس چهاردهم"

۱۹۴۴-۱۹۴۶ در مجله مطالعات خاورمیانه جلد چهاردهم شماره یک (ژانویه ۱۹۷۸)

مناجمه فارسی: روزنامه‌های میم

۱- آئین روزانه، ۱۳۲۴-۱۳۲۲، توسط جعفر پیشه‌وری

۲- بین روزانه، ۱۳۲۷-۱۳۲۶، ارگان سازمان جوانان حزب دموکرات

۳- دموکرات ایران روزانه، ۱۳۲۷-۱۳۲۵، ارگان حزب دموکرات ایران

۴- امروز و فردا روزانه، ۱۳۲۴-۲۴، ارگان حزب هم‌زمان

۵- حقیقت روزانه، ۱۳۳۲-۱۳۲۴، ارگان حزب ایران

۶- مردم روزانه، نامرتب، ۱۳۲۷-۱۳۲۱، ارگان حزب توده ایران

۷- رعد امروز روزانه، ۱۳۲۵-۱۳۲۱، ارگان حزب وطن

۸- رهبر روزانه، ۱۳۲۵-۱۳۲۱، روزنامه حزب توده ایران

۹- رهبر بزد روزانه، ۱۳۲۵-۱۳۲۴، روزنامه بخش حزب توده، شهر بزد

۱۰- رزم روزانه، ۱۳۲۷-۱۳۲۴، روزنامه حزب توده ایران

- ۱۱- ظفر و روزانه ۱۳۲۷-۱۳۲۳ • ارگان اتحادیه کارگران ایران •
- ۱۲- خواندنیها • بعدبریت ع • امیران سالهای ۱۳۲۹-۱۳۳۵ •
- ۱۳- رزم ماهانه • مطبق به حزب توده • سالهای ۱۳۲۷-۱۳۳۲ •
- ۱۴- ساره • سالهای ۱۳۲۲-۱۳۳۰ •
- ۱۵- نجات ایران • سال ۱۳۳۱ •
- ۱۶- مرد امروز • سال ۱۳۳۳ •
- ۱۷- مبشر ایران • سال ۱۳۳۱ •
- ۱۸- اطلاعات • سالهای ۱۳۲۸-۱۳۲۹-۱۳۳۰ •
- ۱۹- ایران ما • سالهای ۱۳۳۰-۱۳۳۴ •
- ۲۰- نبرد امروز • سالهای ۱۳۲۶-۱۳۳۱ •
- ۲۱- فهام ایران • سالهای ۱۳۲۷-۱۳۳۲ •
- ۲۲- گفتان • سالهای ۱۳۲۸-۱۳۳۲ •
- ۲۳- داد • سال ۱۳۲۷ •
- ۲۴- ماختر امروز • سال های ۱۳۲۸ و ۱۳۲۹ و ۱۳۳۰ •
- ۲۵- ساره • سال ۱۳۲۸ •
- ۲۶- نسوی آینده • ۱۳۲۹ •

منابع موجود درباره طی شدن صنعت نفت و دوره زمامداری دکتر صدوق را به چند گروه تقسیم کرده‌ام
- گروه اول شامل آثار است که بطور جامع اهداف و سیاست آمریکا را در ایران منعکس میکنند. این کتابها
از منابع رسمی دولت آمریکا استخراج شده اند. اهم آنها عبارتند از:

۱- وزارت امور خارجه، روابط خارجی ممالک متحده در ۱۹۴۶ جلد هفتم، واشنگتن، ۱۹۶۹.

۲- Harry S. Truman، خاطرات: جلد اول گاردن سیتی، نیویورک، ۱۹۵۶.

۳- John Foster Dulles، "گزارش درباره خاور نزدیک و خاور میانه"، در بولتن وزارت

امور خارجه (۱۵ ژوئن، ۱۹۵۳) www.iran-socialists.com

۴- H. Lubell، مهران نفت در خاور میانه و ذخایر انرژی اروپای غربی، بالتیمور، ۱۹۵۳.

۵- G. Lenczowski، نفت و دولت در خاور میانه دانشگاه کرنل، ۱۹۶۰.

۶- وزارت امور خارجه، نکاتی به خاور میانه، نشریه شماره ۶۴۷۸ (مهر ۱۹۵۵).

۷- H. Ellis، خطر در خاور میانه، نیویورک، ۱۹۶۰.

۸- G. McGhee، "توسعه اقتصادی و خاور نزدیک"، در H. Pyrie، خاور میانه و قدرت‌ها

بزرگ، نیویورک، ۱۹۶۹.

۹- وزارت امور خارجه، "گزارش پرهیزدند اینتلیجنس به کنگره"، در برنامه برای قرارداد اهمیت متقابل نشر

شماره ۵۸۵۹ (ژوئن ۱۹۵۵).

۱۰- وزارت امور خارجه، "مخبران وزیر امور خارجه جان فوسترد المن"، در بولتن وزارت امور خارجه (۲۷

آوریل، ۱۹۵۳).

- گروه دوم شامل کتابها است که روابط و رقابت های سیاسی و اقتصادی بین آمریکا و انگلستان را در خاور میانه

بویژه ایران، در دوره زمامداری محمد مصدق مورد تحلیل قرار داده است. اهم آنها عبارتند از:

۱- L. Elwell-Sutton، نفت ایران: بررسی سیاست قدرت‌ها، لندن، ۱۹۵۵.

۲- B. Shwardan، خاور میانه، نفت و قدرت‌های بزرگ، نیویورک، ۱۹۵۵.

۳- مصطفی فاتح، پنجاه سال نفت ایران، تهران، ۱۳۳۵ (به فارسی).

۴- N.S. Patemi، دیپلماسی نفت، باروت انفجار در ایران، نیویورک، ۱۹۵۴.

— گروه سوم منابع هستند که عمدتاً نظرات، سیاست و برنامه های ایرانی و کشورداری دکتر محمد صدق را بازگو میکنند. مهمترین کتابهاست که به آنها دسترسی داشته است عبارتند از:

۱— انتشارات صدق، نطق های دکتر صدق در دوره شانزدهم مجلس شورای ملی، جلد اول، دفتر دوم بدون ذکر مکان چاپ، ۱۳۴۸ (متن فارسی)، به هنگام ملی شدن صنعت نفت.

۲— انتشارات صدق، نطق های دکتر صدق در دوره شانزدهم مجلس شورای ملی، جلد دوم دفتر اول بدون ذکر مکان چاپ، ۱۳۴۸ (متن فارسی) به هنگام نخست وزیری.

۳— انتشارات صدق، نطق ها و مکتوبات دکتر صدق، جلد دوم، دفتر دوم، بدون ذکر مکان چاپ، ۱۹۴۹ (متن فارسی) در مجلس هفدهم به هنگام نخست وزیری.

۴— سازمانهای جبهه ملی ایران در اروپا، مجموعه ای از نطق های تأییدی دکتر صدق، اروپا، ۱۳۴۶ (متن فارسی)

— گروه چهارم شامل منابع هستند که خدمات و اندیشه های استقلال طلبانه و آزادخواه دکتر صدق را در بر میگیرند. اهم این کتب عبارتند از:

۱— حسن کی استوان، سیاست موازنه مغنی در مجلس چهاردهم، جلد اول، تهران، ۱۳۲۷.

۲— احمد جعفری علی زاده، "بیاد شهدای سی ام تهر"، نگارنده از طرف کنفدراسیون جهانی مسلمین و دانشجویان ایرانی، برکلی، ۱۹۷۲.

۳— عبدالله راستگو، بیاد خلق، بیادی از صدق، تهران، ۱۳۵۷.

۴— و. بنایی، صدق و جنایت کمونیست ها، تحلیل از وقایع ۲۳-۱۳۳۰، قم، ۱۳۵۷.

۵— نیست آزادی ایران و جارج از کشور، مدافعان آقای مؤسس مهدی بازرگان در دادگاه تعدیه نظر ویژه دادستانی ارتش، بدون ذکر مکان چاپ، ۱۳۴۲.

۶— ا. غاری و شوگراف، دکتر صدق، خواندنی ها، ۱۱ ماهه، ۱۹۴۸.

۷— سازمان دانشجویان ایرانی در آمریکا، استعمار و نفت، بدون ذکر مکان چاپ، ۱۳۴۴.

۸— بهمن جزینی، طرح جامعه شناسی و معانی استراتژی جنبش انقلابی ایران، از انتشارات سازمان چریکها

فدایی خلق ایران، معن، ۱۳۵۷.

— گروه پنجم شامل استاد و اعلام مواضع نیروها و احزاب سیاسی زمان دولت دکتر صدق میشوند. اهم